

İshak Aleyhisselam

Euzubillahimineşşeytanirracim Bismillahirrahmanirrahim. Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen tüm peygamber efendilerimiz için salavat getirelim inşallah.

Allâhumme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve ashâbihî ecma'în. Allâhumme salli ve sellim alâ cemî'i enbiyâike ve rusulike mine'l-evvelîne ve'l-âhirîn.

Allâhümme salli ve sellim alâ Seyyidinâ Muhammedin Hâtemi'n-Nebiyîn, ve alâ cemîi ihvânihî mine'n-Nebiyîne ve'l-Mürselîn, min Âdeme ve İdrîse ve Nûhin ve Hûdin ve Sâlihîn ve İbrâhîme ve Lûtın ve İsmâîyle ve İshâka ve Ya'kûbe ve Yûsufe ve Eyyûbe ve Şu'aybin ve Mûsâ ve Hârûne ve Dâvûde ve Süleymâne ve Yûnuse ve İlyâse ve'l-Yesea ve Zülkifli ve Zekerıyyâ ve Yahyâ ve İsâ, Salâten dâimeten bi devâmi Mülkike ve ekrimhüm bi ecameli selâmike ve rıdvânike.

Peygamberler, Allah katında seçilmişlerdir. Allah-u Teala'nın seçkin kullarıdır ve Allah-u Teala'nın sadakat, ismet, cömertlik, hilim sahibi ve her türlü güzel vasıflarını kendilerinde bulunduran kişilerdir. Allah Azze ve Celle, hiçbir peygamberi Kur'an-ı Kerim'de bize boşu boşuna anlatmamıştır. Onlar, bizim kendimizi tamamlamamız için Allah-u Teala'nın bizlere birer işaretidirler. İnşallah bizler de bu işaretlere ulaşmaya niyetlendik. Rabbim, niyetimiz doğrultusunda bizleri onlara ulaştırın. Bu akşam inşallah, Allah rızası için İsmail Aleyhisselam'ı ve İshak Aleyhisselam'ı anlatabildiğimiz kadarınca sizlere anlatmaya gayret edeceğiz.

Yılların özlemiyle yanıp tutuşan Halilullah İbrâhim Aleyhisselam, gönlünde sönmeyen bir dua taşıyordu. Artık koca bir ömrü geride bırakmış, saçına sakalına aklar düşmüştü. Yine de Rabbine içli bir niyazla yakarıyordu: “Rabbim! Bana salihlerden olacak bir evlât ver!”. Cenâb-ı Hak, dostunun bu duasını işitti ve kabul etti. İbrâhim Aleyhisselam, önce Hz. Hacer'den olan oğlu İsmail'in doğuşuyla baba olma sevincine erdi. Fakat Yüce Mevlâ, İbrâhim Aleyhisselam'a ikinci bir evlat müjdesi daha saklamıştı.

Yıllar geçti, İsmail büyüdü; İbrâhim Aleyhisselam ise Sare validemizle birlikte hâlâ Filistin diyarında yaşamaktaydı. Gün geldi, Allah'ın elçileri suretinde üç nurani misafir, İbrâhim Aleyhisselam'ın çadırına konuk oldu. Misafirlerine ikramda bulunan İbrâhim Aleyhisselam, sofraya koyun etinden kızarmış bir buzağı getirdi. Lakin gelen melekler yemeğe el sürmeyince İbrâhim Aleyhisselam'ın içine bir şüphe ve hafif bir korku düştü. Bunun üzerine melekler kimliklerini ifşa ettiler: “Korkma! Biz Lut kavmine gönderildik” diyerek hem İbrâhim Aleyhisselam'a emniyet verdiler, hem de azap görevlisi olduklarını haber verdiler. Tam o esnada, perdeler ardında duran Sare validemiz, kavmin helakı haberiyle Lut Aleyhisselam'ın kurtuluşuna sevinerek bir ferahlıkla güldü. İşte o anda melekler asıl müjdeyle geldiler: “Biz ona İshak Aleyhisselam'ı, İshak Aleyhisselam'ın ardından da Yakub'u müjdeledik” diye nida ettiler. Bu sözleri duyan Sare hayret ve heyecan içinde, “Aman yâ Rabbi! Ben bir yaşlı kadın, kocam da bir ihtiyar; bu halde ben çocuk mu doğuracağım?” diyerek hayretini izhar etti. Melekler ise “Allah'ın emrine mi şaşıyorsun? Ey ev halkı, Allah'ın rahmeti ve bereketi üzerinize olsun!” diyerek onu teskin ettiler. İşte o dem, çadırlarını ilahi bir neşe ve nur doldurdu.

İlâhî takdir, tam ümitlerin tükendiği anda tecelli etmişti. Uzun bir ömürdür evlat hasreti çeken İbrâhim Aleyhisselam ve Sare'ye, artık müjdeli bir haber vardı: Doğacak çocuğun adı İshak Aleyhisselam olacaktı. Bu ismin İbranice'de “gülme” manasına geldiği, “sahak” kökünden türeyip “o gülüyor” demek olduğu rivayet edilir. Gerçekten de İshak Aleyhisselam ismi, anne babasının sürurunu ve Allah'ın bu beklenmedik lütfunu tebessümle karşıladıklarını hatırlatan bir nişane oldu. Çok geçmeden bu ilahî müjde gerçekleşti; nur topu gibi bir oğul dünyaya geldi.

Kur'an'ın işaret ettiğine göre Hz. İshak Aleyhisselam, babası İbrâhim Aleyhisselam'ın yüz yaşını çoktan geçtiği (hatta bir rivayete göre 112 yaşında olduğu) ve annesi Sare'nin de doksanına merdiven dayadığı bir dönemde dünyaya gözlerini açtı. İnsan nazarında imkânsız görünen bu doğum, Allah katında rahmetin bir tecellisiydi. Öyle ki, İbrâhim Aleyhisselam bu nimete erişince secdeye kapanıp şükretti ve şöyle niyaz etti: “Yaşlılığıma rağmen bana İsmail'i ve İshak Aleyhisselam'ı armağan eden Allah'a hamdolsun! Şüphesiz Rabbim duaları

kabul edendir". İhtiyarlık günlerinde gelen bu ikinci evladın sevinci, ilk günkü kadar taze ve derindi. Zira İshak Aleyhisselam, Allah'ın vaadine sadakatının bir sembolüydü. İbrâhim Aleyhisselam ile Sare'nin imanı ve sabrı, bizzat evlat suretinde mükâfatlandırılmıştı.

İshak Aleyhisselam sıcak bir aile ortamında, babasının dizinin dibinde serpilip büyümeye başladı. Babası İbrâhim Aleyhisselam gibi onun da huyu güzel, yüzü güleç idi. Rivayet olunur ki Hz. İshak Aleyhisselam uzun boylu, buğday tenli, kara gözlü, latif çehreli ve düzgün konuşan bir insandı; siması ve şahsiyeti bakımından babasına çok benzerdi. Henüz çocukken bile dedesi Azar'ın taptığı putları kıran İbrâhim Aleyhisselam'ın hatıralarıyla büyüdü. Ruhuna tevhid tohumları ekilmişti; kalbi, tıpkı babasınınki gibi yalnız bir tek Allah'a teslim olmanın huzuruyla doluydu.

Hz. İbrâhim Aleyhisselam, oğlu İshak Aleyhisselam'ı, yanında yetiştirdi; ona Hak yolunun edep ve hikmetlerini öğretti. Bu kutlu çocuk, nebi olacak, hakikatin mirasına konacaktı. Vahyin terbiyesinde kemâle eren İshak Aleyhisselam, babasının hane halkıyla beraber ömrünü Filistin topraklarında geçirdi. Babası gibi davetçi, sabırlı, merhametliydi. Kavmine hakkı ve sabrı tavsiye ediyor; putperestliğin karanlığına karşı Allah'ın birliğini ve sevgisini anlatıyordu. Rivayete göre kardeşi İsmail Mekke'de vefat edince, onun ardından peygamberlik vazifesi İshak Aleyhisselam'a verildi ve o da Şam ile Filistin dolaylarında halkı babasının tevhid inancına davet etmeyi sürdürdü. Ömrü boyunca Allah'ın dinine hizmet, kulluk ve tefekkürle meşgul oldu.

Hz. İshak Aleyhisselam talihli bir kuldu; zira pek az peygambere nasip olan bir saadete mazhar oldu: Hem babası, hem oğlu peygamberlik mertebesine erişti. İshak Aleyhisselam kırk yaşına geldiğinde Rüfekâ (Rivka) adlı faziletli bir hanımla evlendi. Bu izdivaçtan Allah ona ikiz evlatlar nasip etti. Artık altmış yaşına varmış olan Hz. İshak Aleyhisselam, ikiz oğulları Esav (Eys) ve Yakub'u kucağına aldı. Bu çocuklar, İbrâhim Aleyhisselam soyundan dallanıp budaklanacak kutlu bir neslin çekirdekleri idi. Nitekim melekler, daha İshak Aleyhisselam doğmadan evvel, onun ardından gelecek Yakub'u da müjdelemişti. Yakub, dedesi İbrâhim Aleyhisselam'ın mirasına varis kılınacak; babası İshak Aleyhisselam'ın yerine geçip hak davayı sürdürecekti. O da bir nebi olarak seçilecek ve İsrailoğulları'nın atası olacaktı. Kur'an-ı Kerim'de Rabbimizin şöyle buyurduğu nakledilir: "Nihayet İbrâhim onlardan (kavminin putperestliğinden) uzaklaşınca, biz ona İshak ve Yakub'u bahsettik, her birini peygamber yaptık".

Bir diğer ayette de Yüce Allah, "İbrahim'e İshak'ı ve fazladan bir armağan olarak Yakub'u lütfettik; her birini salih kimseler kıldık" buyurarak bu aileye ihsan ettiği peygamberlik bereketini vurgulamıştır. Gerçekten de Hz. İshak Aleyhisselam'ın soyu, Allah'ın nice lütuflarına mazhar olmuştur. Cenâb-ı Hak, "(İbrahim'e) İshak Aleyhisselam'ı ve (İshak Aleyhisselam'ın oğlu) Yakub'u bağışladık, soyundan gelenlere peygamberlik ve Kitap verdik" diyerek bu gerçeği beyan eder. İşte Yakub, Hz. İshak Aleyhisselam'ın ardından gelen bu peygamberler silsilesinin ilk halkasıydı. Yakub Peygamber'in evlatları arasından Yusuf, Musa, Harun, Eyyûb, Davud, Süleyman gibi pek çok peygamber neşet etmiştir. Hatta son peygamber Hz. Muhammed (s.a.s) hariç, İshak Aleyhisselam'dan sonra gelen tüm Beni İsrail peygamberlerinin onun neslinden geldiği ifade edilmiştir. Bu bakımdan İshak Aleyhisselam, tarihte peygamberler atası olarak anılmayı hak eden müstesna kullardandır. Resûlullah (s.a.v.), bir hadis-i şerifte Yusuf Peygamber'in soyca ne kadar şerefli olduğunu anlatırken dört kuşak peygamberi ard arda saymış; "Kerîm (soylu) olan, kerimin oğlu, kerimin torunu, kerimin de torunu: Yusuf bin Yakub bin İshak Aleyhisselam bin İbrahim -aleyhimüsselâm-" buyurmuştur. Böylece Hz. Yusuf şahsında, onun babası Yakub, dedesi İshak Aleyhisselam ve büyük dedesi İbrâhim Aleyhisselam (Allah'ın selamı hepsinin üzerine olsun) anılmış; bu eşsiz nesebin nurani halkaları bir bir zikredilmiştir. Gerçekten de Hz. İshak Aleyhisselam'ın adı, dedesi Nuh Aleyhisselam'a uzanan kutlu silsilenin bir halkası, sonrasında gelecek birçok peygamberin de cediti olarak altın harflerle yazılmıştır.

Kur'an-ı Kerim surelerinde Hz. İshak Aleyhisselam'ın nurlu ismine ve kıssasına değinir. Bakara, Âl-i İmrân ve Nisâ surelerinde onun adı, babası İbrâhim Aleyhisselam, kardeşi İsmail ve oğlu Yakub ile birlikte anılarak imanın kadim önderleri olarak zikredilir. En'âm suresinde, Hz. İbrâhim Aleyhisselam'a ihsan edilen evlatlar arasında İshak Aleyhisselam ve Yakub'un da yer aldığı bildirilir. İbrâhîm suresinde, Halilullah'ın duası karşılığında yaşlılığında İsmail ve İshak Aleyhisselam gibi evlatlara kavuştuğu hatırlatılır. Hûd suresinde, Allah'ın elçilerinin İbrâhim Aleyhisselam'a selam verip onu korkudan emin kıldıktan sonra Hz. İshak

Aleyhisselam'ın doğumunu ve ardından torunu Yakub'un geleceğini müjdeledikleri anlatılır. Meryem, Enbiyâ ve Ankebût surelerinde ise İbrahim'in putperest kavminden ayrıldıktan sonra ilahi bir lütuf olarak İshak Aleyhisselam ve Yakub'a nail olduğu ve her ikisinin de peygamber kılındığı vurgulanır.

Yûsuf suresinde Hz. Yusuf, Mısır zindanında tevhid inancını tebliğ ederken atalarının yolunu şöyle dile getirir: "Ben atalarım İbrâhim Aleyhisselam, İshak Aleyhisselam ve Yakub'un dinine uydum; bizim Allah'a herhangi bir şeyi ortak koşmamız olacak şey değil". Sâffât suresinde Yüce Allah, büyük imtihanlardan geçen İbrâhim Aleyhisselam'ı mükâfat olarak İshak Aleyhisselam gibi salih bir peygamberle müjdelediğini bildirir. Sâd suresinde ise İbrâhim Aleyhisselam, İshak Aleyhisselam ve Yakub hakkında "elleri ve gözleri kuvvetli (yani kudret ve basiret sahibi) kullar" denilerek onların yüce meziyetleri övülür. Görüldüğü gibi Kur'an-ı Kerim, İshak Aleyhisselam Peygamber'i bazen ailesiyle birlikte, bazen müjdelenen bir hediye olarak, bazen de atası olduğu peygamberler silsilesiyle bağlantılı şekilde anmaktadır. Onun adı, ilahi kitabımızda okunan mübarek isimlerden biridir ve kıssası diğer peygamber kıssalarını tamamlayan önemli bir halkadır.

Rivayet odur ki Hz. İshak Aleyhisselam, uzun ve bereketli bir ömür sürdü. Ömrünün sonunda gözlerinin nuru zayıfladı; dünyaya vedasının yaklaştığını hissetti. Takdir-i ilahi vaki olduğunda, çok ileri yaşta –rivayetlere göre yaklaşık 180 yıl yaşamış olarak– Filistin topraklarında ruhunu teslim eyledi. Cenazesini, atası Hz. İbrâhim Aleyhisselam'ın ve annesi Sare validemizin yanına, Beytül-Makdis civarındaki aile kabristanına tevdi ettiler. Geride, ilahi nurla bezenmiş bir nesil ve ibret dolu bir kıssa kaldı.

Hz. İshak Aleyhisselam, duaların kabulünün tecelli eden neşesi, sabr ü sebatın mükâfatlandırılmış hikâyesidir. Onun hayatı, gönüllere sabrın ve tevekkülün ışığını saçan mübarek bir aynadır. Allah'ın kullarına vaadinin hak oluşunu gösteren bir vesikadır. Ebeveynine "gülme"yi bahşeden İshak Aleyhisselam Peygamber, ömrü boyunca gönüllere tebessüm ekti. O, sanki semaya doğan parlak bir yıldız gibi, babası İbrâhim Aleyhisselam'ın gönül semtine ilahi bir armağan olarak gönderildi; sonra kendi nurunu evlatları ve torunları vasıtasıyla asırlar boyu insanlık ufkunda aksettirdi. Adı geçen her yerde rahmetle anılan bu yüce peygamber, bugün de Müslümanların gönlünde iman meşalesini tutuşturan manevi bir yıldız misali parlamaktadır. Allah'ın selamı İshak Aleyhisselam Peygamber'in ve Hak yoluna adanmış tüm enbiyâ-i izâmın üzerine olsun.

Seyyidimizden:

Allahu Teala'nın peygamberlerinin duası acilen icap etme hükmündedir; İbrahim aleyhisselatü vesselam müstesna. O, evlat hasretini çok çekti. Çünkü İbrahim aleyhisselatü vesselam, küçük yaşta yurdundan kovulan, tevhid inancı uğruna daim hicret eden ve kimsenin sahip çıkmadığı biriydi. O zamanlarda eğer çok evladın yoksa, Allah'tan başka sana kimse sahip çıkmazdı.

İbrahim Aleyhisselam bu hasretle evlatları olması için Allah-u Teala'ya çokça niyaz etti. Bazen çokça istediğimiz şey bizim imtihanımız olabilir. Ama imtihan bittikten sonra, en büyük sevinç kaynağımız ve Allah-u Teala'ya şükürümüzün bir nişanesi olur.

Evlat hasretiyle yaşayan İbrahim Aleyhisselam, (manevi olarak) önce ateşte bu hasreti söndürdü. En çok hasret ancak Allah-u Teala'yadır. Bu hasret daha da artınca hicret ve uzun yolculuklar başladı. Ne zaman ki özlem tamamen Allah-u Teala'ya yöneldi, o zaman Allah-u Teala ona yine bir evlat verdi; ama Sare validemizden değil, Hacer validemizden İsmail'i verdi.

Tam İsmail Aleyhisselam ile evladın ne olduğunu anlayacakken, Allah ona İsmail'i Mekke'de bırakmasını emretti. (Sanki şöyle denildi:) "Ey İbrahim! Senin Rabbinden başka bir dostun yoktur. Bunu bilmen lazımdır." Allah Azze ve Celle ona "Halil" (dostum) dediği zaman, İbrahim Aleyhisselam hikmete erdi ve Rahman'ın her güzelliğine erişti. Bu erişme halinde Allah, onun otağına İshak'ı nasip etti. İshak, İbrahim Aleyhisselam'ın Allah katında "Halil" olmasının hediyesi ve sevincinin bir nişanesiydi.

O yüzden ona İshak (Güleryüzlü, sevinç) dendi. (Sanki şöyle diyordu:) "Sen, Allah-u Teala'ya sunduğum bütün güzelliklerin bir hediyesisin. Rabbim beni Halil esmasıyla sevindirince, bunun ispatı olarak İshak'ı bana nasip

etti." İshak Aleyhisselam, dedemiz İbrahim Aleyhisselam'ın, Allah-u Teala'nın dostluğunun kabulünün bir hediyesidir.

Sare annemiz, (başlangıçta) İbrahim Aleyhisselam ile çokça didişen biriyken; hicretler ve büyük imtihanlardan sonra ne güzel bir kadın oldu. Ahlaklı, edepli, hayalı, peygamberin cömertliğine cömertlik katan, lütufkar, o çatık kaşlı kadın, tebessüm ehli bir kadına dönüştü. İbrahim Aleyhisselam ne kadar (mal) dağıtırsa dağıtsın, bunun Allah-u Teala için şükür sebebini artıracığını öğrendiği gün, Allah-u Teala (Sare validemiz) tertemizken, hanesine bolluğu, bereketi ve gençliği getirecek olan İshak Aleyhisselam'ı verdi.

İshak Aleyhisselam, bu kadar hediye için her gittiği yere neşe, bolluk ve bereket getirdi; Allah Azze ve Celle'nin Kerim esmasının tecelliyatını o beldelere yaydı. İshak Aleyhisselam çok cesurdu; Hak için bütün dünyayı karşısına alabilecek kadar kudretliydi ve babasının zamanında daim onun gönlünü ferahlatan bir kul oldu. Çünkü o, babasının artık Allah-u Teala'yı bulmuş yüzüydü. İshak Aleyhisselam bu halde insanlara yönelince, insanlar ancak Rabbül Alemin'den bahseder ve O'nu zikreder hale gelmişlerdi.

Çünkü İshak Aleyhisselam, Allah-u Teala'ya çokça şükreden, çokça zikreden ve Rabbin "Kerim" esmasına mazhar olan bir kuldu. O yüzden Kerim ve cömert olan insanlar İshak Aleyhisselam'ı ve İbrahim Aleyhisselam'ı çok severler. Bu İbrahim ve İshak Aleyhisselam kıssası bize şunu net ve güzel bir şekilde anlatır: Çokça istediğimiz şeylerde biz (isteklerimizi) ikinci plana atar ve daim Allah Azze ve Celle'ye yönelirsek, o çok istediğimiz şeyler bize daha büyük hediyelerle ve çevresini düzelterek gelir.

Bir insan Allah Azze ve Celle'de şükrü bulduğu zaman, yıllar boyunca ya da yakın zamanda ne dileği varsa, o dilekle ilgili bütün sebepler ve vesileler dosdoğru olur. Bu doğruluk, o kişinin hayatında en güzele erişmesine sebebiyet verir. O yüzden hayatınızda çok şey dileyebilirsiniz; kulsunuz, Allah-u Teala zaten "dileyin" diyor. Nitekim **"De ki: 'Duanız olmasa, Rabbim size ne diye değer versin?'"** [Furkan, 77] buyrulmuştur. Ama esas olan, Allah-u Teala'yı hiç unutmamak, sabretmek, şükretmek ve istediğiniz şeye muhakkak kavuşacağınızı bilmektir.

Rabb'ül Alemin, İbrahim Aleyhisselatu Vesselam'dan ve İshak Aleyhisselatu Vesselam'dan bu hikmeti bize öğrettikleri için gani gani razı olsun. Rabb'ül Alemin'in selamı onların üzerine olsun.